

Lausunnon antaminen: Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunto annetaan Lausuntopalveluun (lausuntopalvelu.fi) 15.8.2021 mennessä

Salon kaupungin lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Salon kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunnon esitykseen. Työnhakijoiden asiakaspalveluun liittyviä panostuksia, myös resursoinnin osalta pidetään yleisesti ottaen positiivisena muutoksena nykytilanteeseen nähden. Myös työnhakijoiden työhaun velvoittavuus sekä työttömyysturvan sanktioiden kohtuullistaminen tietyissä tilanteissa on toivottu muutos.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Kuntapuolella tiedetään, että työnhakijoiden ohjauspalveluihin sijoitetut resurssit ovat yleisesti ottaen pitkällä tähtäimellä taloudellisesti kannattavia. Mikäli pohjoismainen malli halutaan toteuttaa, on siihen pakko myös tuoda tarvittava panostus ja henkilöresurssit. Pääosin työttömyysetuus on yksilölle taloudellisesti haastava toimeentulon lähde ja se itsessään jo tuo mukanaan riskiä köyhyyteen, velkaongelmiin, masennukseen ja yhteiskunnallisen osallisuuden vajeeseen etenkin silloin, kun työttömyys pitkittyy. Vaikka työttömyysturvamenot lisääntyisivät, tulee toimeentulotukimenoissa jonkin verran laskua.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Uuden mallin toimeenpano tulee varsin pian kuntakokeilujen aloituksen jälkeen. Kokeilun aloitus on ollut vaativa muutostilanne sekä kaupungin työllisyyspalveluiden että TE-toimiston henkilöstölle. Uuden mallin käyttöönotto edellyttää kuntakokeilun toimintamallien ja resurssien uudelleen tarkastelua sekä muutoksia nykyiseen toimintaan. Salon kokeilussa on huomioitu kasvokkain tapahtuvat palvelun toteutus toimitiloissa. Lisähenkilöstö tuo jonkin verran haastetta toimitilojen käytön suunnitteluun, mutta se on tarkoitus toteuttaa ilman lisätilan hankintaa. TE-palveluista siirtyvään uuteen henkilöstöön kohdistuu kuitenkin väistämättä jonkin verran lisäkustannuksia, kun esim. tulostimet ja mahdolliset lisäkalusteet hankitaan kunnan puolesta.

Pohjoismainen työvoimapaalvelumalli korostaa työhaun aloitusvaiheen palvelua. Salon kuntakokeilu on ollut käynnissä noin kolme kuukautta ja tähän ajankohtaan on sisältynyt poikkeustekijöitä; korona-tilanteen lisäys työnhakijoiden määrään sekä valmistuvien opiskelijoiden runsaat työhaun aloitukset. Eli vielä ei ole tarkkaa käsitystä siitä, mikä tulee olemaan keskimääräinen uusien työnhakijoiden määrä. Näin ollen resurssitarvetta on haastavaa arvioida.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esitys tukee etenkin niiden henkilöiden työllistymistä, joilla on eri syistä haasteita työllistyä pian uudestaan. Myös pidempään työttömänä olleet ja etenkin heikossa työmarkkina-asemassa olevat hyötyvät ohjauksen lisäämisestä. Omatoimisten työnhakijoiden osalta esitys tuskin tuo merkittävää muutosta.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Esitetty työnhakuvelvollisuus todennäköisesti tulee lisäämään työnantajien saamia yhteydenottoja työnhakijoilta. Hyvinä vaikutuksina voi olla työnantajien rekrytoinnin helpottuminen, koska tietyillä

toimialoilla on työvoimapulaa. Kuitenkin vaarana on, että suuret määrät työhakemuksia sekä muita yhteydenottoja rasittavat työnantajia. Pelkona on, että työnantajat siirtävät tämän seurauksena rekrytoinnin ja työpaikkailmoittelun pois ns. julkisista kanavista. Näitä vaikutuksia tulisi tutkia ja seurata mallin käyttöönoton yhteydessä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Työhaun tehokkaaseen aloitukseen ilman turhia odotusaikoja kannattaa panostaa. Salon kuntakokeilussa on nyt jo pyritty siihen, että työnhakijan alkuhaastattelu järjestetään mahdollisimman nopeasti, kun asiakkuus on siirretty kuntakokeilulle, joten esitetty viiden päivän määräaika tukee hyvin jo nykyistä toimintamallia. Salon kokeilussa on haluttu panostaa asiakkaiden kasvokkain tapahtuvaan ohjaukseen, joten tautitilanteen helpottuessa ollaan siirtymässä vihdoinkin mallin käyttöönottoon. Myös tässä suhteessa esitys paikan päällä tapahtuvasta alkuhaastattelusta ja myöhemmistä työnhakukeskusteluista tukee mielestämme hyvää yksilöllistä asiakaspalvelua, jolloin ohjaustyö on myös tehokkaampaa.

Alkuhaastattelun jälkeen työhaun aloituksesta kahden viikon välein tapahtuvat työnhakukeskustelut nähdään pääosin hyvänä ja merkittävänä panostuksena työnhakijan työhaun aloitusvaiheeseen ja sillä nähdään olevan työhaun pitkittymistä estävä vaikutus. On kuitenkin syytä huomioida, että työnhakijoiden tilanteet ovat hyvin moninaisia ja omatoimiset työnhakija-asiakkaat eivät tule aivan näin tehostetusta palvelusta hyötymään. Pelkona on, että TE-palveluiden toiminta voidaan nähdä joissakin tapauksissa valvovana toimijana, mikä ei näissä tilanteissa edistä hyvää asiakaspalvelua eikä siten tue ajatusta ”luottamusloikasta”. Selvästi omatoimisten työnhakijoiden kohdalla olisin hyvä käyttää edelleen mahdollisuutta myös muihin asiointikanaviin kuin ensisijaiseen paikan päällä tapahtuvaan palveluun.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esitys työnhakuvelvollisuudesta on kohtuullinen, koska siinä on huomioitu myös ne työnhakijat, joiden työkyky tai palvelutarve ei tue ajatusta työpaikkojen hakemisesta. Alennettuun työnhakuvelvoitteen myöntämiseen toivotaan käytännön työn tueksi selkeitä valtakunnallisia ohjeita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyötä tehdään kovin eri tuntimäärillä, jolloin velvoite olisi hyvä voida suhteuttaa osa-aikatyön työllistävyyteen. On eri asia, tekeekö työtä 30 h tai 4 h viikossa. Kuntakokeiluun jäi siirtymättä paljon sellaisia osa-aikatyötä tekeviä henkilöitä, jotka ovat olleet jo vuosia kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen piirissä, eikä työ ole kuitenkaan työssäoloehto täyttävää. Pienellä tuntimäärillä osa-aikatyötä tekevien kohderyhmä on nähty muutenkin työllisyydenhoidossa haasteellisena ryhmänä, joka on palveluiden ulottumattomissa. Työnhakuvelvollisuus on alle 18 h/vk osa-aikatyötä tekevien osalta tervetullut uudistus.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Uudessa mallissa yli kuukauden kestävässä työvoimakoulutuksessa olevalle tai vastaavan ajan työttömyysetuudella tuettuna opiskelevalle tehtäisiin työtarjouksia (kolme hänelle osoitettua työpaikkaa kolmen kuukauden aikana). Tämä aiheuttaa ristiriitaa siinä tilanteessa, kun tutkinnon suorittaminen tai muu osaamisen hankkiminen tuottaisi henkilölle koulutuksen jälkeen paremmat työllistymismahdollisuudet. Mielestämme esimerkiksi velvoittavien työtarjousten tekeminen koulutuksen loppuvaiheessa olisi tehokkaampi tapa kohtaanto-ongelman ratkaisemiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Uudistuksen mukaan työnhakuvelvoitetta ei asetettaisi työnhakijoille, joiden työttömyys on pitkittynyt ja joilla on monialaisten palveluiden tarve tai joilla ei ole lainkaan jäljellä olevaa työkykyä, ja jotka eivät ole päässeet kuntoutukseen. Uudistus kuulostaa kohtuulliselta vaikeassa tilanteessa olevien työnhakijoiden kannalta mutta tähän toivotaan käytännön työn tueksi selkeitä valtakunnallisia ohjeita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Esitetty 45 pv on nykyiseen 60 tai jopa 90 päivään verraten kohtuullisempi ja reilumpi malli, mutta edelleen tuntuva seuraamus. Tämän muutoksen myötä irtisanoutumisten määrä tuskin lisääntyy.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Nykyinen 90 päivän karenssi on suhteellisen kova rangaistus, joten tähän tuleva lievennys 45 pv on kohtuullisempi ja kannatettava.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Porrastettu malli on työnhakijalle nykyistä kohtuullisempi, mutta silti tuntuva ja suunnitelman noudattamiseen kannustava malli. Haluamme kiinnittää huomiota käytännön toteutuksen avoimuuteen ja asiakaslähtöisyyteen: Esityksen mukaan ensimmäinen muistutus moitittavasta menettelystä annetaan asiakkaalle mutta syytä työnhakijan menettelyyn ei siinä kohtaa selvitetä. Kuitenkin, jos työnhakija menettelee kahdesti 12 kuukauden aikana pykälässä tarkoitetulla tavalla, työ- ja elinkeinotoimisto selvittää, onko hänellä ollut pätevä syy menettelyynsä. Molemmat menettelyt selvitettäisiin kerralla. Saattaa siis olla, että aikaa näiden tilanteiden välillä on kulunut lähes vuosi, joka saattaa aiheuttaa sen, että ei enää voida selvittää syytä riittävästi (Esim. Lääkärintlausunto). Olisiko käytännössä parempi, että ensimmäinen moitittava menettely jo jollain tavalla selvitetään (esim. Selvityspyyntö peruskäsittelyyn) vaikka ns. karenssia ei määrätä. Työ- ja elinkeinotoimiston selvittäessä toisen moitittavan menettelyn jälkeen molempia tilanteita, voitaisiin asiakkaan antaa mahdollisuus täydentää selvitystä myös ensimmäisen tilanteen kohdalla.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyiden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Erittäin positiivisena seikkana nähdään se, että henkilöstö on tarkoitus palkata hyvissä ajoin siten, että siirtymäajalla tammi-huhtikuu 2022 ehditään henkilöstön perehdytyksen ja asiakaspalvelun kanssa mukaan muutokseen. Osaavan henkilöstön löytäminen tässä mittakaavassa tulee aiheuttamaan merkittäviä haasteita ja käytännössä tehtävään joudutaan palkkaamaan kokonaan uutta henkilöstöä, jolla ei ole aiempaa TE-työkokemusta. Toivomme tähän esimerkillistä rekrykampanjaa ja erityispanostusta uuden henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Kokeilujen osalta toiveissa olisi myös päästä mukaan henkilövalintoihin, joilla voitaisiin varmistaa oikeanlainen ja monipuolinen osaaminen kokeilun tiimien henkilöstöön.

Tässä kohtaa toivotaan resurssitehokkuutta perehdytyskoulutukseen, koska näin ison henkilömäärän koulutus ja perehdytys vaatii kokeiluilta panostusta ja toisaalta monet osiot voitaisiin perehdyttää ihan valtakunnallisestikin. TE-palveluiden asiakaspalvelutyö edellyttää monipuolista osaamista ja asiantiedon riittävää kartuttamista ennen kuin voi lähteä palvelemaan asiakkaita. Kokeiluille on luotu hyviä perehdytysmateriaaleja, joita voi hyödyntää perehdytyksessä, mutta käytännössä materiaalia on hyvin paljon ja uuden työntekijän voi olla vaikea perehtyä pelkästään niiden avulla. Uuden työntekijän intensiivikoulutus vie käytännössä ainakin kuukauden ennen kuin voi asteittain omatoimisesti lähteä työskentelemään tehtävässä ja senkin jälkeen opettelu jatkuu vielä pitkään. Tällä kaikella varmistetaan laadukas ja osaava asiakaspalvelu työvoimapalveluihin.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-